

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Rajan sulkeutumisen ja pakotteiden vuoksi yliopistojen tutkimus- ja opetusyhteistyö venäläisten partnerien kanssa on pysähdyksissä. Tämä koskee erityisesti Itä-Suomen yliopistoa ja LUT-yliopistoa, mutta osaltaan myös kaikkia Suomen yliopistoja.

Venäläisten kanssa toteutettavat tutkimushankkeet on toistaiseksi keskeytetty. Todennäköisesti toistaiseksi tarkoittaa vuosia tai vuosikymmeniä. Taloudellisia vaikutuksia on vielä vaikea tarkkaan arvioida, mutta välitön taloudellinen menetys on arviolta kymmeniä miljoonia euroja. Pysähtyneiden tutkimus- ja kehittämishankkeiden tuloutumatta jäävän rahoituksen lisäksi on myös riski sopimussanktioille. Erityisesti teknistieteellinen yhteistyö on tuonut uusia innovaatiota suomalaiseseenkin teollisuuteen ja nämä hyödyt jäävät jatkossa saamatta. Pitkäkestoisen ja herkän tutkimusyhteistyön, kuten ilmastonmuutosta seuraavien pitkien mittausarjojen tai arktisen tutkimuksen ylipäätään, pysähtymisen arvoa ei voi rahassa mitata.

Myös venäläisten, lukuvuosimaksullisten opiskelijoiden Suomessa määrä tulee laskemaan merkittävästi. Välitön taloudellinen menetys on miljoonia euroja. Tämän lisäksi keskipitkällä aikavälillä sodan vaikutus näkyy yliopistojen rahoitusmallin kautta tulevassa rahoituksessa (koulutuksessa rahoitus valmistuneiden mukaan). Tilanne tulee jatkumaan pitkään, vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Käytännössä tämän vuosikymmenen puolella välissä lisämenetys on yliopistoille arviolta kymmeniä – satoja miljoonia euroja.

Yliopistojen täytyy hakea yhteistyölle korvaavia partnereita muista maista. Seurauksena on vakiintuneisiin tutkimus- ja opetustoimintoihin merkittävää haittaa, joka poistuu viiveellä.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Asteittaisen parantamisen tilalle tarvitaan täysin uusia innovaatioita, jotka luovat kasvua. Tämä on tärkeää tehdä eri toimijoiden yhteistyönä. Esimerkkeinä panostukset vihreän siirtymän mukaisiin energiaratkaisuihin ja digitalisaation edistäminen.

Merkittävät lisäpanostukset tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan elinkeinoelämää ja koko alueitaan palveleville yliopistoille avaavat mahdollisuuksia täysin uusien avauksien löytämiseen. Lisäpanostuksia ei kannata pirstaloita hankkeisiin, vaan sopia yliopistojen kanssa niiden vahvuusalueille kohdistuvista tukitoimista.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

Yliopistojen tutkimus- ja koulutustoiminnan tukeminen lisää itäisen Suomen, ja ylipäätään koko Suomen, houkuttelevuutta. Tarvitsemme kasvavaa koulutusperäistä maahanmuuttoa pienenevien ikäluokkien tueksi ja erityisesti lahjakkaiden tutkijoiden saamista Suomeen.

Tutkimusinfrastruktuurien tukeminen parantaa yliopistojen vetovoimaa ja kykyä houkuttaa lahjakkaita opiskelijoita ja tutkijoita. Tämä taas on ensimmäinen ja ehdoton edellytys Suomen TKI-toiminnalle ja uusien innovaatioiden synnylle ja kasvulle.

Ajalin Elina
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry